



HDQ-1601100102030900 Seat No. _____

M. A. (Sem. III) (CBCS) (W.E.F.-2016) Examination

November / December – 2017

Sanskrit

(महाभाष्यम् पश्यशाहिनकम् एवं सिद्धान्तकौमुदी)

(New Course)

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

- १ कोष्ठपश्च भे गद्यभंडनं आवश्यक विवरण सह भाषांतर करो : १४
- 1 Translate any **two** passages with necessary notes : 14
- (१) कस्तर्हि शब्दः ? येनोच्चारितेन सास्नालाङ्गलककुदखुरविषाणिनां संप्रत्ययो भवति स शब्दः । अथवा प्रतीतपदार्थकः लोके ध्वनिः शब्द इत्युच्यते । तद्यथा । शब्दं कुरु । मा शब्दं कार्षीः ।
- (२) किं पुनस्तत्त्वम् । तद्भावस्तत्त्वम् । आकृतावपि तत्त्वं न विहन्यते । अथवा किं न एतेनेदं नित्यनिदमनित्यमिति । यन्नित्यं तं पदार्थं मत्वैष विग्रहः क्रियते सिद्धे शब्देऽर्थे सम्बन्धे चेति ॥
- (३) शब्दप्रमाणका वयम् । यच्छब्द आह तदस्माकं प्रमाणम् । शब्दश्च शब्दज्ञाने धर्ममाह नायशब्दज्ञानेऽधर्मम् । यच्च पुनरशिष्टाप्रतिषिद्धं नैव तदोषाय भवति नाभ्युदयाय ।
- (४) इष्टबुद्धर्थश्चेति चेदुदात्तानुदात्तस्वरितानुनासिक दीर्घप्लुतानामप्युदेशः कर्तव्यः एवंगुणा अपि हि वर्णा इष्यन्ते ॥
- २ नीयेनाभांथी कोष्ठपश्च भे सूत्रोने स्पष्ट रीते समजावो : १४
- 2 Explain clearly any **two** of the following Sutras : 14
- (१) तिङ्स्त्रीणि त्रीणि प्रथममध्यमोत्तमाः ।
- (२) तिङ्शित्सार्वाधातुकम् ।
- (३) पूर्वोऽभ्यासः ।
- (४) अनद्यनते लङ् ।

3 'शब्दानुशासन'ना गौण प्रयोजनोना नाम जशावी कोरुपण पांय प्रयोजनो समजवो. 14

3 Give the name of subsidiary objects of 'शब्दानुशासनम्' and Explain any five objects. 14

अथवा / OR

3 शब्दना दृष्टत्व अंगे पस्पशास्त्रिकमां निरूपित पतंजलिना विचारो यथो. 14

3 Discuss the 'शब्ददृष्टत्व' as depicted in पस्पशास्त्रिक according to 'पतंजलि'. 14

4 'भवन्ति' रूपसिद्धिनी प्रक्रिया वर्णवो. 14

4 Discuss the process of formation of verb 'भवन्ति'. 14

अथवा / OR

4 'बभूवतु' रूपसिद्धिनी प्रक्रिया वर्णवो. 14

4 Discuss the process of formation of verb 'बभूवतु'. 14

4 नीयेनामांथी कोरुपण बे उपर टूकनोंध लपो : 14

5 Write short notes on any two of the following : 14

(1) लिङ्ग लोट् लकारस्य अर्थाः ।

(2) अष्टादश तिङ्प्रत्ययाः ।

(3) वेदाङ्गग्रन्थेषु व्याकरणस्य स्थानम् ।

(4) व्याकरणस्य अर्थः ।